

تاملی بر ناکامی ایران در پیوستن به شورای امنیت

شهرام کالجی

ملل متحد) رای‌گیری برای دستیابی به ۵ کرسی غیر دائمی شورای امنیت انجام شد. ایران و ژاپن دو کشوری بودند که بر سر ۱ کرسی آسیا و اسیلند، ترکیه و اتریش سه کشوری بودند که بر سر ۲ کرسی اروپا رقابت می‌کردند. انتخابات بر سر کرسی‌های آمریکای لاتین و آفریقا نیز با توجه به اینکه هر کدام یک نامزد داشتند (مکزیک و اوگاندا) حالت نمادین داشت. در این رای‌گیری، تلاش‌های جمهوری اسلامی ایران برای عضویت در شورای امنیت سازمان ملل متأسفانه با استقبال بسیار سرد سایر کشورها مواجه شد تا آن‌جا که ایران توانست فقط ۳۲ رای به دست بیاورد. این در حالی است که مکزیک ۱۸۵ رای، اوگاندا ۱۸۱ رای، ژاپن ۱۵۸ رای، ترکیه ۱۶۱ رای و اتریش ۱۳۳ رای کسب کردند و به عنوان اعضای غیردائم به شورای امنیت راه یافتند. بدین ترتیب پروژه عضویت ایران در شورای امنیت سازمان ملل متحد که با سخنرانی محمود احمدی‌نژاد در نیویورک شکل رسمی به خود گرفته بود، با مخالفت کشورهای غربی و عدم استقبال دیگر کشورها شکست خورد. احمدی‌نژاد قبلاً تأکید کرده بود بسیاری از کشورهای دنیا راهکارهای مشکلات خود را از ایران می‌خواهند و در سطح جهان یک مطالبه عمومی برای حضور ایران در عرصه‌های جهانی و بین‌المللی وجود دارد. البته وی قبلاً یادآور شده بود که درخواست ایران برای عضویت در شورای امنیت نوعی «امتحان» برای سازمان ملل است و ایران در صورت عضویت در شورای امنیت از حقوق کشورهای مظلوم دفاع خواهد کرد. با این حال در رای‌گیری جمعه شب نه تنها کشورهای غربی (که آشکارا مخالف عضویت ایران در شورای امنیت بودند) با درخواست تهران مخالفت کردند، که ظاهراً اغلب کشورهای «مظلوم» نیز به درخواست عضویت ایران رای منفی دادند.

ایران از سال ۱۹۵۷ تاکنون نتوانسته بود به عضویت دوباره شورای امنیت درآید. این بدین معناست که ایران حتی پیش از انقلاب اسلامی، به مدت ۲۲ سال برای دستیابی به این جایگاه تلاش کرده، اما توفیقی به دست نیاورده بود. در شرایط کنونی بازبودن پرونده ایران در شورای امنیت درباره مساله هسته‌ای مهمترین دلیل ناکامی ایران در این پروژه به شمار می‌رود؛ چرا که قدرتهای بزرگ تلاش‌های دوچندانی خواهند کرد تا ایران در هیچ شرایطی نتواند در عرصه بین‌المللی، ابزاری برای کاهش این فشارها در دست بگیرد. ازسویی دیگر باید به جایگاه جدی‌ترین رقیب ایران یعنی ژاپن در عرصه بین‌المللی توجه نمود که شرایط بسیار مناسبی برای کسب آرا در مجمع عمومی داشت. ژاپن هم‌اکنون پس از آمریکا، بزرگترین تامین‌کننده مالی سازمان ملل است. کمک‌های مالی ژاپن به سازمان ملل بیش از ۳۴۶ میلیون دلار است که حدود ۵/۱۹ درصد از کل بودجه این سازمان را تشکیل می‌دهد. این در حالی است که مجموع سهم تامین بودجه سازمان ملل متحد از سوی چهار کشور روسیه، چین، انگلیس و فرانسه که عضو دائم شورای امنیت سازمان ملل متحد بوده و حق وتو هم دارند، تنها

۲ تا ۵ عضو از میان کشورهای آسیایی و آفریقایی؛
 ۳ تا ۱ عضو از میان کشورهای اروپای شرقی
 ۴ تا ۲ عضو از میان کشورهای اروپای غربی و سایرین مثل کانادا، استرالیا و نیوزلند.
 عضویت هر کشوری در شورای امنیت نیازمند رای مثبت ۱۲۸ کشور از مجموع ۱۹۲ کشور عضو مجمع عمومی سازمان ملل متحد است و طول مدت حضور یک کشور در شورای امنیت دو سال است که در صورت کسب رای مجدد قابل تمدید نیز می‌باشد. ۱۹۲ عضو مجمع عمومی سازمان ملل هر ساله پنج کشور را برای جایگزینی پنج کشوری که دوره عضویتشان به اتمام رسیده است، انتخاب می‌کنند.
 با توجه به پایان مدت عضویت اعضای غیردائم شورای امنیت، در روز ۱۷ اکتبر سال ۲۰۰۸ (روز سازمان

به موجب ماده ۲۳ فصل پنجم منشور سازمان ملل متحد، ترکیب شورای امنیت مرکب است از پانزده عضو سازمان ملل متحد. جمهوری چین، فرانسه، فدراسیون روسیه، بریتانیای کبیر و ایالات متحده آمریکا اعضای دائم شورای امنیت می‌باشند. مجمع عمومی ده عضو دیگر سازمان را بالاخص با توجه به شرکت اعضای سازمان ملل متحد در حفظ صلح و امنیت بین‌المللی و سایر هدف‌های سازمان در درجه اول و همچنین با توجه به تقسیم عادلانه جغرافیایی به عنوان اعضای غیر دائم شورای امنیت انتخاب می‌نماید.
 براساس قطعنامه مورخ دسامبر ۱۹۶۵ مجمع عمومی تقسیم‌بندی زیر برای انتخاب اعضای غیر دائم شورای امنیت مراعات می‌شود.
 ۱ تا ۲ عضو از میان کشورهای آمریکای لاتین؛

باید با نگاهی بسیار واقع‌بینانه با حقایق موجود در نظام بین‌الملل مواجه شد. در این پروسه نه تنها ایران از حضور در شورای امنیت بازماند، بلکه رای پایین ایران نسبت به رقیبش، بهانه‌ای شد تا رسانه‌های غربی در حجمی گسترده به تبلیغات مبنی بر انزوای ایران و عدم پذیرش موقعیت کنونی ایران حتی در میان کشورهای اسلامی و هم‌پیمانانش بپردازند که این امر به نوبه خود هزینه جدیدی را متوجه دستگاه دیپلماسی کشورمان می‌کند.

از این رو است که اغلب کشورهای دنیا تا هنگامی که به کسب آرای لازم اطمینان نداشته باشند، در مجامع بین‌المللی برای عضویت در هیچ نهادی کاندیدا نمی‌شوند چرا که رای منفی جامعه جهانی را باعث وهن جایگاه بین‌المللی و تضعیف سیاست خارجی خود می‌دانند. ایران دو سال قبل برای عضویت در شورای حقوق بشر سازمان ملل نیز کاندیدا شد که آرای بسیار پایینی را به دست آورد. شاید آن‌گاه که نماینده کشورمان در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، انصراف ایران از نامزدی برای عضویت در شورای حکام آژانس را اعلام می‌داشت، بسیاری بر این حرکت خرده گرفتند، اما از لحاظ عمل‌گرایی و منطق دیپلماسی این کار بسیار هوشمندانه بود، زیرا به هیچ وجه امکان موفقیت نداشته و از پیش بازنده بودیم و انصراف ما سبب شد عیار ایران در شورای حکام محک نخورد.

به هر صورت ناکامی ایران در پیوستن به شورای امنیت را باید به عنوان یک تجربه نگریست نه یک فاجعه. به تعبیر چرچیل در جامعه بشری تنها سیاستمداران هستند که به بهترین نحو از تجربه بهره‌گیری می‌کنند. امید است که با تامل و واقع‌بینی بیشتر و درک مناسبات حاکم بر نظام بین‌الملل، ایران بتواند از جایگاه مناسب و مطلوب در نظام بین‌الملل برخوردار گردد.

(کلیه منابع در دفتر ماهنامه موجود است)

۱۹۵۶ تا کنون این کرسی را اشغال نکرده است در حالی که این دهمین بار است که ژاپن این کرسی را به دست می‌آورد و آخرین بار در سال ۲۰۰۶ آن را اشغال کرده بود. ایران پرورشور کوچکی را که در آن نموداری که نشان‌دهنده این تفاوت بود و همچنین تصاویری از مجتمع‌های صنعتی و اماکن تاریخی ایران به نمایش در آمده بود، توزیع کرد. در این پرورشور همچنین یک شعر ایرانی درج شده بود که بیت آخر آن چنین بود «تو که از محنت دیگران بی‌غمی، نشاید که نامت نهند آدمی».

نتیجه‌گیری

نوع مناسبات حاکم بر سازمان ملل متحد بازتابی از ساختار قدرت و چگونگی توزیع آن در سطح نظام بین‌الملل می‌باشد. باید پذیرفت که در عرصه سیاست بین‌الملل، گفتمان غالب منافع ملی و کسب قدرت است و بر این اساس به دور از هر گونه ملاحظه اخلاقی، نوع مناسبات در روابط بین‌الملل همواره نسبی بوده است و نه مطلق. بدین‌سان در عرصه سیاست بین‌الملل نه دوست مطلق وجود دارد و نه دشمن مطلق. از این رو است که شاهد هستیم بسیاری از کشورهایی که به تصور ما در مجامع بین‌المللی پشتیبان ما خواهند بود، در عرصه عمل به گونه‌ای دیگر رفتار می‌کنند که نمونه بارز آن جهت‌گیری بسیاری از کشورها در رای‌گیری اخیر بود. به عنوان مثال از ۱۹۲ کشور عضو مجمع عمومی، ۱۱۸ کشور عضو جنبش عدم تعهد هستند که در اجلاس وزاری امور خارجه این جنبش در تهران از حضور ایران در شورای امنیت حمایت کردند. از طرفی دیگر ۵۷ کشور عضو سازمان ملل نیز عضو سازمان کنفرانس اسلامی هستند که آنها نیز بارها از عضویت ایران دفاع کرده بودند. اما آرای ایران چه تعداد بوده است؟ ۳۲ رای!

وضعیت اخیر یک بار دیگر به خوبی نشان داد که

حدود ۳/۱۵ درصد است. علاوه بر آن تقریباً ۱۷ درصد از هزینه‌های سالانه برای نیروهای حافظ صلح را که جمعا بالغ بر ۷ میلیارد دلار می‌باشد، تامین مالی می‌کند.

از سویی دیگر ژاپن در سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۰ میلادی، نخستین کشور بزرگ ارایه‌کننده کمک‌های توسعه‌ای در جهان بود و پس از آن، آمریکا قرار داشت، اما از سال ۲۰۰۱ میلادی به این سو و پس از آن که انگلیس در این زمینه از ژاپن پیش افتاد، این کشور در رده سوم قرار گرفت. این کمک‌ها که به بیش از صد کشور جهان داده می‌شود، رقمی بالغ بر دوازده میلیارد دلار بوده است. از این رو دور از انتظار نبود که ژاپن پس از ۹ دوره عضویت در شورای امنیت برای دهمین بار نیز به عضویت این شورا پذیرفته شود.

دیدگاه‌ها و نظرات

پس از پایان رای‌گیری، بسیاری از رسانه‌های گروهی و شخصیت‌های سیاسی در این رابطه به اظهارنظر پرداختند که به گزیده‌ای از آنها (به نقل از خبرگزاری‌های مختلف) در ادامه اشاره می‌شود. نمایندگی ایران در سازمان ملل بیانیه‌ای را صادر کرد و گفت که آن نمایندگی، آرای کسب شده را تاییدی بر تقاضای آن برای گسترش بخشیدن روش انتخابات در شورای امنیت تلقی می‌کند. این نمایندگی موضوع بن‌بست هسته‌ای را به طور مستقیم متذکر نشد ولی «تبلیغات دروغین برخی از قدرت‌های مهم» را به عنوان عوامل کمک‌کننده به شکست آن مورد سرزنش قرار داد. ایران می‌گوید اقدامات اتمی آن منحصر با هدف تولید انرژی برق می‌باشد ولی کشورهای غربی می‌ترسند که هدف ایران تولید سلاح هسته‌ای باشد.

ایران تبلیغات مختصری به راه انداخت و گفت که سزاوار کسب کرسی در شورای امنیت بود زیرا از سال